

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของคณะสงฆ์อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัย : พระครูวินัยธรสุดใจ ปรีสุทโธ (โณมอุปฮาด)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูนิวิฐศีลขันธ, ดร., พธ.บ., รป.ม., พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)

: พระปลัดสมบัติ จิตติญาโณ, ดร., พธ.บ., รป.ม., พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของคณะสงฆ์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของคณะสงฆ์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากพระสังฆาธิการ และคณะสงฆ์ ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๒๒๕ รูป ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ความคิดเห็นของ คณะสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของคณะสงฆ์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของคณะสงฆ์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ด้านจิตตสิกขา (สมาธิ) โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.63 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า คณะสงฆ์มีการส่งเสริมด้วยการทำ

สมาธิ เพื่อการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๓๘ ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของ คณะสงฆ์ ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของคณะสงฆ์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์จำแนกตามสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิ การศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนประชาชนที่มีอายุ แตกต่างกัน ยอมรับสมมติฐาน ว่ามีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของคณะสงฆ์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของคณะสงฆ์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์พบว่า ด้านศีลสิกขา (ศีล) ควรมีการส่งเสริมวัด และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรักษาศีล โดยเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา มีการส่งเสริมให้รักษาศีล ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น และรู้จักดำรงชีวิตโดยนำหลักศีลธรรม เป็นแนวทางในการประพฤติตนด้านจิตตสิกขา (สมาธิ)ควรมีการส่งเสริมด้วยการทำสมาธิเพื่อการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ มีการแนะนำ สอนให้ท่านมีอุปสรรคปัญหาท่านมีวิธีแก้ไขโดยการใช้สมาธิ มีสติ ไม่ฟุ้งซ่าน และมีสมาธิ มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้บรรลุเป้าหมายอยู่เสมอและ ด้านปัญญาสิกขา (ปัญญา) ควรมีการใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่โดยใช้หลักการคิด พิจารณา เพื่อส่งเสริมความเข้าใจสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อคณะสงฆ์ ใช้ปัญญา วิจารณ์ญาณในการสรรหา เลือกรับคัดเลือกพระภิกษุ สามเณร และควรมีความสามารถแก้ไขปัญหา และทำการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ได้ด้วยความรอบครอบ

Thesis Title : Human Resource Development according to Trisikkha of Sangha
Lom Sak District, Phetchabun Province

Researcher : Phrahruwinaithornsudai Parisudcho (Chomupahad)

Degree : Master of Arts (Public Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Phakrunivitsinlakhon. Dr. B.A., M.A., Ph.D. (Pub.Admin.)

: Phapaladsombut Thitiyano. Dr., B.A., M.A., Ph.D. (Pub.Admin.)

Date of Graduation : March 15, 2016

Abstract

The three main objectives of this study were 1) to study the Human Resource Development according to Trisikkha of Sangha Lom Sak District, Phetchabun Province . 2) to compare the opinions of the clergy. With the Human Resource Development according to Trisikkha of Sangha Lom Sak District, Phetchabun Province. Classified by personal factors 3) to study the problems and suggestions of Human Resource Development under the threefold ministry of Lom Sak Phetchabun.

The research combines methods (Mixed Methods Research) is a quantitative research. (Quantitative Research) by means of a survey (Survey Research) questionnaire (Questionnaire) and qualitative research (Qualitative Research) by in-depth interviews (In-depth Interview) with the key data (Key Informants) order. supporting quantitative data Storage field (Field Study) by Buddhist Monks and clergy in the Municipality. Phetchabun Province, 225 form, the researchers analyzed the data obtained. The frequency (Frequency), percentage (Percentage) Average (Mean), standard deviation (Standard Deviation: SD) tested the hypothesis by t test (t-test) and F (F-test) and. one-way analysis of variance (one way ANOVA) showed that there is a difference when you compare the difference of the average income is double. The least significant difference method (Least Significant Difference: LSD).

Results of the Research :

1) The Ministry of Human Resource Development according to Trisikkha of Sangha Lom Sak District, Phetchabun Province. overall level ($\bar{X}$ = 3.73) when considering the details found on each side aspects. the human resources development under the threefold ministry of Lom Sak Phetchabun the contemplative virtue (meditation) were at an average level of 3.63 when considering the details of each find. Clergy are encouraged by meditation. The duty is always is moderate with an average of 3.38 more on every level.

2) Comparison of the Ministry of Human Resource Development according to Trisikkha of Sangha Lom Sak District, Phetchabun Province by old age, marital status qualification the world. Qualification to the fair And the Divinity Degree not different The hypothesis Most people agree that a different hypothesis. Opinion that the development of human resources in accordance with the threefold ministry of Lom Sak Phetchabun. Statistically significant at the 0.05 level.

3) Problems and suggestions about the development of human resources in accordance with the threefold ministry of Lom Sak Phetchabun found the virtue baptized (canon) should be measured and promote community involvement in the precepts. By developing human resources by threefold. There are encouraging precepts Conduct a role model to others. Recognize and live by moral principles. Guide the conduct of contemplative virtue. (Meditation) should be promoted with meditation. The duty is always there to guide you and teach you how to fix the problem are hampered by the use of meditation, consciousness is not distracted and focus is dedicated to the development of human resources to achieve their goals and always. Intellectual virtue (wisdom) should be used to fix intelligence problems that occur while on duty on the basis of the idea to promote understanding environment affecting the ecclesiastical sense judgment in recruiting. Singles Qualifying monks and novices should be able to fix the problem. And create things With the cover.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของคณะสงฆ์ อำเภอ
หล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยานิพนธ์เล่มเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีก็เพราะได้รับความเมตตาจากบุคคลหลายท่าน
ด้วยกัน

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร. ประธานกรรมการ
สอบป้องกันวิทยานิพนธ์, พระครูนิวิฐศีลขันธ, ดร., พระปลัดสมบัติ ฐิติญาโณ, ดร. และขออนุโมทนา
ขอบคุณ ดร.บุษกร วัฒนบุตร, น.อ.ดร.นภัทร แก้วนาค,

ขอกราบขอบพระคุณพระครูนิวิฐศีลขันธ , ดร.ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
และขออนุโมทนาขอบคุณ ดร.อัครเดช พรหมกัลป์กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละ
เวลาให้คำแนะนำ และช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จน
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ และขออนุโมทนาขอบคุณคณะผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ พระครูสังฆ
รักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร., พระครูสิริศิริรักษ์, ดร.,พระมหาทองหยอด ธมมธโร และ อาจารย์
ดร.อัครเดช พรหมกัลป์ ,อาจารย์ ดร.อภิชาตญาณฐิติภา อบสิน ที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา
ของแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้คำแนะนำที่ดีในการในการตรวจแบบสอบถามและแบบ
สัมภาษณ์

ขอกราบขอบพระคุณ และขออนุโมทนาขอบคุณ ท่านผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๗ รูป
คือ พระปริยัติพัชรภรณ์, พระครูพัชรคณาภิบาล, พระครูสารวชิราภรณ์, พระครูโกศลพัชราภัย, พระ
ครูวิสุทธิสาร, พระครูอนุรักษพัชรธรรม , พระครูสิริพัชรโสภิต , พระครูสิริพัชรโรทัย, พระครูพัชรจันท
โชติ และคณะสงฆ์อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ให้อนุเคราะห์ช่วยตอบแบบสอบถามทุกท่าน
และขอขอบคุณเพื่อนนิสิต รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รุ่นที่ ๖ ทุกรูปหรือคน ที่คอยให้คำแนะนำ
ช่วยเหลือ และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมาทุกท่าน

ท้ายที่สุดนี้ ขออนุโมทนาขอขอบพระคุณอย่างยิ่งคุณพ่อ ,คุณแม่ และครอบครัว โฉม
อุปฮาด ตลอดถึงญาติธรรมทุกท่านที่สนับสนุนทุนในการศึกษา และคอยให้กำลังใจเสมอมา

พระครูวินัยธรสุดใจ ปิริสุทโธ

พระนิสิตปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(๑)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(๓)
กิตติกรรมประกาศ	(๕)
สารบัญ	(๖)
สารบัญตาราง	(๙)
สารบัญภาพ	(๑๑)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(๑๒)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๘
๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๒๙
๒.๓ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์	๔๒
๒.๔ หลักไตรสิกขากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๕๕
๒.๕ คณะสงฆ์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์	๖๕
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๓
๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๐๘

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย	๑๐๙
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๐๙
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๑๐๙
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๑๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๑๔
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	๑๑๕
 บทที่ ๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	 ๑๑๖
๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๑๖
๔.๒ ความคิดเห็น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของคณะสงฆ์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์	๑๑๙
๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลัก ไตรสิกขาของคณะสงฆ์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์จำแนกตามปัจจัย ส่วนบุคคล	๑๒๓
๔.๔ ปัญหาและข้อเสนอแนะในความคิดเห็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลัก ไตรสิกขาของคณะสงฆ์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์	๑๓๔
๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตาม หลักไตรสิกขาของคณะสงฆ์อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์	๑๓๖
๔.๖ สรุปองค์ความรู้การวิจัย	๑๔๐
 บทที่ ๕ สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	 ๑๔๒
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๔๒
๕.๒ อภิปรายผล	๑๔๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๕๐

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บรรณานุกรม	๑๕๒
ภาคผนวก	๑๖๑
ภาคผนวก ก.รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๖๒
ภาคผนวก ข. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อการวิจัย	๑๖๔
ภาคผนวก ค. ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม	๑๖๘
ภาคผนวก ง. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๗๒
ภาคผนวก จ. หนังสือขอความอนุเคราะห์ต่างๆ	๑๘๐
ประวัติผู้วิจัย	๑๙๕

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ สรุปความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๑๒
๒.๒ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๑๗
๒.๓ สรุปความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๒๑
๒.๔ สรุปกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๒๘
๒.๕ สรุปทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๔๐
๒.๖ สรุปเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์	๕๔
๒.๗ สรุปหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา	๕๘
๒.๘ สรุปความหมายของไตรสิกขา	๖๑
๒.๙ สรุปความสำคัญของไตรสิกขา	๖๕
๒.๑๐ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๘๐
๒.๑๑ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับหลักไตรสิกขา	๙๑
๒.๑๒ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์	๑๐๓
๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละ ของสถานภาพส่วนบุคคล	๑๑๗
๔.๒ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) โดยภาพรวม	๑๑๙
๔.๓ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) ด้านศีลสิกขา	๑๒๐
๔.๔ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) ด้านจิตตสิกขา	๑๒๑
๔.๕ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) ด้านปัญญาสิกขา	๑๒๒
๔.๖ ผลเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพ	๑๒๔
๔.๗ ผลเปรียบเทียบจำแนกตามอายุ	๑๒๕
๔.๘ ผลเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยภาพรวม	๑๒๖
๔.๙ ผลเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้านศีลสิกขา	๑๒๗
๔.๑๐ ผลเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้านจิตตสิกขา	๑๒๗๓
๔.๑๑ ผลเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้านปัญญาสิกขา	๑๒๘
๔.๑๒ ผลเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่จำแนกตามพรรษา	๑๒๙
๔.๑๓ ผลเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาสามัญ	๑๓๐
๔.๑๔ ผลเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม	๑๓๑
๔.๑๕ ผลเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ จำแนกตาม วุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม	๑๓๒

ตารางที่

๔.๑๖	ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตาม สมมติฐานที่ ๑-๖	๑๓๓
๔.๑๗	ปัญหาและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลัก ไตรสิกขา ด้านศีลสิกขา	๑๓๔
๔.๑๘	ปัญหาและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลัก ไตรสิกขา ด้านจิตตสิกขา	๑๓๕
๔.๑๙	ปัญหาและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลัก ไตรสิกขา ด้านปัญญาสิกขา	๑๓๕

สารบัญภาพ

ตารางที่	หน้า
๒.๑	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ๓๙
๒.๒	กรอบแนวคิดในการวิจัย ๑๐๘
๔.๑	สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ๑๔๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎก และอรรถกถา ภาษาบาลีและไทย โดยใช้พระไตรปิฎกภาษาบาลีและไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นหลัก เรียงตามคัมภีร์ดังนี้

พระวินัยปิฎก

เล่ม คำย่อ ชื่อคัมภีร์

๑-๒ วิ.มहा. (ไทย) = วินัยปิฎก มหาวิ ภังค์ (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

เล่ม คำย่อ ชื่อคัมภีร์

๒๐ อง.ติก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต (ภาษาไทย)

๒๑ อง.จตุกก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)

๒๕ ขุ.ธ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท (ภาษาไทย)

๒๙ ขุ.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทส (ภาษาไทย)

๒๑ ขุ.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค (ภาษาไทย)

๒. การใช้หมายเลขย่อ

พระไตรปิฎกภาษาไทย จะแจ้ง เล่มข้อ หน้า เช่น วิ. ม. (ไทย) ๔/๙/๑๑ หมายถึงวินัยปิฎก มหาวรรค เล่ม ๔ ข้อ ๙ หน้า ๑๑